

MIRA JANKOWSKA

 <https://orcid.org/0000-0003-4599-8831>

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa

e-mail: mira_jankowska@poczta.onet.pl

ZABAWA W STWÓRCĘ, CZYLI DWA PARADYGMATY

Abstrakt: Świat, w jakim ludzkość do tej pory funkcjonowała, na naszych oczach diametralnie się zmienia. To przeobrażenie dokonuje się za sprawą intensywnych przemian technologicznych. Śmiało można je nazwać rewolucją. Sztuczna inteligencja, rozszerzona rzeczywistość równoległa (Metaverse), w której niebawem będziemy funkcjonować, coraz większa ingerencja w ludzkie ciało i w ludzkie życie oraz ideologia transhumanizmu, która zmierza w stronę stworzenia „człowieka idealnego”, są kamieniami milowymi, a zarazem równoległymi niejako aktami i procesami próbującymi odwzorować dzieła Boże oraz rzeczywistość realną i naturalną.

Kto stoi za wyłaniającym się z tego zestawienia projektem? Czemu służy dzisiaj postęp naukowo-techniczny i kim w związku z tym staje się człowiek? Jak stawić czoła nadciągającej erze neopogaństwa.

Słowa kluczowe: dzieło stworzenia, kalokagatia, neopoganizm, nowe technologie, Metaverse, sztuczna inteligencja, transhumanizm, rzeczywistość równoległa, awatar.

Abstract: The world in which humanity has been functioning so far is dramatically changing in front of our eyes. This transformation is happening as

---

MIRA JANKOWSKA – dr nauk teologicznych (UKSW) i filolog polski (UMK); absolwentka studiów podyplomowych typu MBA Master in Comunicazione e Marketing w Mediolanie oraz Szkoły Dziennikarskiej tygodnika „Polityka”; studiowała Zarządzanie Ludźmi w Firmie w Akademii L. Koźmińskiego oraz psychoterapię w Stowarzyszeniu Psychologów Chrześcijańskich w Warszawie. Twórczyni Mistrzowskiej Akademii Miłości www.mistrzowska.pl; prowadzi mentoring oraz warsztaty rozwoju osobistego sięgające do źródeł człowieczeństwa „Poznaj, KIM jesteś!” oraz dla pań warsztat „Nieodgadniona, czyli jak rozwijać kobiecość”; zajmuje się też terapeutyczną fotografią kobiecą.

a result of intensive technological developments. One can safely consider them a revolution.

Artificial intelligence, augmented reality (Metaverse), in which we will soon be functioning, ever bolder interference in the human body and human life, and the ideology of transhumanism aiming to create an “ideal man”, are milestones, and at the same time they are parallel acts and processes trying to reproduce the works of God as well as natural reality.

Who is behind the project emerging from these acts and processes? What is the purpose of today’s scientific and technological progress, and how will it influence humanity? How should we face the coming era of neopaganism? – these questions are addressed in this article by Mira Jankowska.

Key words: work of creation, kalokagathia, neopaganism, new technologies, virtual reality, Metaverse, artificial intelligence, transhumanism, avatar.

„A Ja wprowadziłem was do ziemi urodzajnej, byście spożywali jej owoce i jej zasoby. Weszliście i zbezczesziliście moją ziemię, uczyniliście z mojej posiadłości miejsce pełne odrazy. Kapłani nie mówili: Gdzie jest Pan? Uczeni w Piśmie nie uznawali Mnie; pasterze zbuntowali się przeciw Mnie; prorocy głosili wyrocznie na korzyść Baala i chodzili za tymi, którzy nie dają pomocy. Niebo, niechaj cię na to ogarnie osłupienie, groza i wielkie drżenie! – mówi Pan. Bo podwójne zło popełnił mój naród: opuścili Mnie, źródło żywej wody, żeby wykopać sobie cysterny, cysterny popękane, które nie utrzymują wody”.

(Jr 2, 7–8.2–13)

Pewnego dnia mój smartfon wśród propozycji do obejrzenia zasugerował, bym posłuchała, jak brzmi imię Myra (pisane przez Y) w różnych językach. Jako że jest to wersja mojego imienia, z ciekawością otworzyłam zaproponowany materiał. Jakież było moje zdziwienie, kiedy usłyszałam... mój własny głos czytający w różnym tempie, z różnym natężeniem i emocjonalnością moje własne imię! Kiedy opowiedziałam o tym znajomemu specjalistce od najnowszych technologii, ten pokiwał głową z rezygnacją i rzekł: „Twój głos już nie jest twoją własnością”.

Gwoli wyjaśnienia muszę dodać, że zwykle używam do tworzenia (pisanania?) tekstów – i to zarówno długich, jak i krótkich typu SMS – narzędzia, które znajduje się w każdym smartfonie czy iPhonie pod ikonką mikrofonu. Aplikacja ta przeformatowuje głos na tekst. Możliwe jest to w różnych językach. System po zorientowaniu się, w jakim języku mówiący chce się wypowiadać, przestawia się mniej lub bardziej sprawnie na dany język.

Wykorzystanie mojego głosu dla potrzeb eksperymentu zaniepokoiło mnie. Warto zdawać sobie sprawę z tego, że gdy umieszczamy dane w chmurze czy na dysku (z dostępem doń wielu pracowników czy członków zespołu pracującego nad danym projektem) grozić to może utratą prywatności. Za każdym razem, kiedy instalujemy lub aktualizujemy daną aplikację czy dany program, z którego korzystamy, podpisujemy zgodę na zasady korzystania z niego. Często – a może zawsze? – w każdym razie coraz częściej wyrzekamy się wówczas prawa do własności treści czy materiałów, których używamy, bądź które magazynujemy w danym miejscu, czy które są wykorzystywane przez konkretne narzędzie, np. Google Maps. Zwłaszcza, gdy korzystamy z takiej aplikacji gratis. Cóż bowiem jest za darmo? Jak cenne muszą być informacje, które zostawiamy jako ślady w sieci, zwłaszcza na tak zwanych portalach społecznościowych pokazuje film dokumentalny „Dylemat społeczny”¹, w którym na ten temat wypowiadają się byli managerowie wysokiego szczebla największych korporacji Big Tech².

Czym płacimy, gdy dostajemy gratis?

Historia z głosem zapaliła ostrzegawcze światła. Z jednej strony korzyść z technologicznych udogodnień jest ogromna, jak choćby przyspieszanie tempa pisania (po poprawieniu błędów), możliwość zapisu myśli w każdym miejscu i o każdym czasie, na spacerze, w wannie, a nawet nie patrząc lub po ciemku. Czyż to nie wygodne? Dla osób, które wolą dyktować niż pisać, to udogodnienie jest bezcenne.

Z drugiej strony pojawia się uwrażliwienie na zobowiązania, jakie wynikają z tak wygodnego, ale też uzależniającego i coraz bogatszego zbioru narzędzi elektronicznych i cyfrowych, z których korzystamy coraz śmielej, swobodniej i nierzadko bezrefleksyjnie, by nie rzec bezmyślnie.

Facebook, Instagram, Tik Tok pozyskują bardzo szczegółowe dane o swoich użytkownikach, często niezwiązane bezpośrednio z samą aplikacją.

---

¹ *Dylemat społeczny* (ang. *The Social Dilemma*), reż. J. Orłowski, <https://www.cda.pl/video/641800465> [10.08.2022]. Film ten jest dostępny odpłatnie na portalach filmowych, np. Netflix. Wyjaśnienie: Jako że do niektórych zagadnień niemożliwe jest znalezienie źródła *stricte* naukowego, pozwałam sobie powoływać się niekiedy na źródła alternatywne, jak w tym przypadku, w celu łatwiejszego zobrazowania danej kwestii, co może pomóc w percepcji treści.

² Big Tech największe korporacje technologiczne; zob. M. Usidus, *BigTech, czyli giganci technologii*, <https://mlodytechnik.pl/eksperymenty-i-zadania-szkolne/29961-big-tech-czyli-giganci-technologii> [18.09.2022].

Tik Tok na przykład ma dostęp do wszystkich danych naszego telefonu, ale także sprawdza zawartości urządzeń podłączonych do naszych smartfonów (np. tabletów, smartTV, komputerów domowych itp.) i przesyła ich zawartość na chińskie serwery³. Google Maps to kolejny przykład. Mało kto obecnie rezygnuje z tego narzędzia pozwalającego wygodnie podróżować zwłaszcza do miejsc nowych czy trudno dostępnych. Dzięki aplikacji angażującej do pracy algorytmy sztucznej inteligencji (*Artificial Intelligence* – AI)⁴ wiadomo, ile czasu podróż zajmie, gdzie są wypadki czy zatrzymają nas korki oraz jak je ominąć. Istnieją też sprytnie narzędzia, które przestrzegają przed kontrolą szybkości na drodze. Czyż nie są to genialne rozwiązania? Dane zebrane podczas naszych podróży są natychmiast przetwarzane i dodawane do bazy danych z naszymi profilami, aby jeszcze dokładniej adresować do nas reklamy i sprzedawać informacje o nas innym firmom.

Messenger, WhatsApp, Twitter, Zoom czy inne komunikatory pozwalają ludziom z krańców świata nie tylko słyszeć się, ale także widzieć, pracować razem, a nawet uczyć się, co pokazały ostatnie dwa lata pandemii Covid-19.

Netflix i podobne platformy filmowe to alternatywa dla przemijającej tradycyjnej telewizji, nawet tej najbardziej zaawansowanej technologicznie. Chcemy być niezależni i sami decydować o tym, na co poświęcamy swój czas.

Istniejące platformy handlowe jak Allegro, Amazon, eBay i podobne zastępują robienie zakupów w stacjonarnych sklepach i umożliwiają dostęp do tańszych czy trudno dostępnych lokalnie produktów. Co więcej, płatności dokonujemy kartą, pieniądze natychmiast znajdują się na koncie, a produkt szybko u drzwi, mimo że nogi nie wystawiliśmy za próg, aby go kupić.

Technologiczny postęp cywilizacyjny jest bezmierny. Z prędkością światła można dziś komunikować się, uczyć i dokonywać skomplikowanych technicznych obliczeń rozwiązując przy tym nie tylko codzienne problemy. Wszyscy z tego korzystamy i jesteśmy w dużej mierze zafascynowani możliwościami i tempem zmian. Nie chcemy przecież żyć jak amisy i uciekać przed technologią. Warto jednak zauważyć, że od zarania dziejów odkrycia

---

³ Zob. Polityka Prywatności Tik Tok, <https://www.tiktok.com/legal/privacy-policy-eea?lang=pl> [16.08.2022].

⁴ „Sztuczna inteligencja już potrafi przepowiedzieć przestępstwa z tygodniowym wyprzedzeniem. Amerykańska policja otrzymała skuteczną broń” odnotowuje Michał Duszczyk, „Raport mniejszości” to wcale nie fikcja. AI przewidzi zbrodnie, <https://cyfrowa.rp.pl/technologie/art36633371-raport-mniejszosci-to-wcale-nie-fikcja-ai-przewidzi-zbrodnie> [09.08.2022]; zob. S. Mał, *Czy sztuczna inteligencja to podmiotowość i emocje*, <https://cyfrowa.rp.pl/opinie-i-komentarze/art36691661-czy-sztuczna-inteligencja-to-podmiotowosc-i-emocje> [09.08.2022].

naukowe i postęp miały odkrywać prawdę i służyć dobru człowieka. Nie sposób nie zgodzić się z Sylwią Borską: „[...] warto wykorzystywać nowoczesne technologie, w tym również do udoskonalania człowieka, dopóki założeniem nie jest krzywdzenie, lecz pomaganie”⁵. Jednak Wojciech Roszkowski sprowadza czytelnika na twardy grunt przypominając, że właśnie „zabijanie w imię postępu stało się wynalazkiem ery nowożytnej”⁶.

Alicja w krainie czarów – przejście do innego wymiaru

Zachwalany i nagłaśniany od dwóch lat powrót na scenę zespołu ABBA to wielkie wydarzenie o zasięgu globalnym „wskruszające” niejako jedną z najbardziej znanych grup wokalnych. Pozornie wydaje się, że jest to swoisty powrót do przeszłości, reaktywowanie dla kolejnych generacji muzyki, która przecież łączy pokolenia. I bez wątpienia jest to jeden z ważnych i prawdziwych czynników. Zauważmy przy okazji, że owa reaktywacja nie odbywa się w sposób klasyczny (koncert na żywo) ani nawet medialny, na przykład poprzez telewizyjny przekaz (i/lub powtórki), lecz zakłada całkowicie nową formę obecności i prezentacji muzyków, a mianowicie ich bliźniacze – cyfrowe obecności na scenie (awatary). Ta nowa technologia wykorzystuje awatary, czyli elektroniczne reprezentacje muzyków, którzy fizycznie według standardowych kategorii nie są na scenie obecni. To wizualna reprezentacja postaci człowieka w środowisku 3D. Ciała czwórki artystów, wraz ze specyfiką ich zachowań i reakcji, zostały „zeskanowane” w trójmiarze. Awatary muzyków mogą być jednocześnie w wielu miejscach, reagując przy tym w sposób autentyczny i rzeczywisty na sygnały od publiczności. I robi to wielkie wrażenie⁷. Pomysł na sięgnięcie po jedną

---

⁵ S. Borska, *Transhumanizm, czyli marzenia o „człowieku” idealnym*, [https://wszystko.najwazniejsze.pl/sylwia-borska-transhumanizm-czyli-marzenia-o-czlowieku-idealnym/\[27.07.2022\]](https://wszystko.najwazniejsze.pl/sylwia-borska-transhumanizm-czyli-marzenia-o-czlowieku-idealnym/[27.07.2022]).

⁶ W. Roszkowski, *Roztrzaskane lustro. Upadek cywilizacji zachodniej*, Kraków 2019, s. 69.

⁷ W artykule *ABBA wraca na scenę* czytamy: „Nie są to oczywiście realni członkowie ABBA, lecz «ABBAatary», ich cyfrowe hologramy. Jednak dzięki zaawansowanej technologii są one zadziwiająco realistyczne. Przez pięć tygodni członkowie zespołu wykonywali każdą z 20 starych piosenek przed 160 kamerami, dzięki czemu każdy ruch mógł zostać zarejestrowany. W tym celu Szwedzi, którzy obecnie mają ponad 70 lat, zostali ubrani w specjalnie okablowane kombinezony”. S. Wüsch, *ABBA wraca na scenę*, <https://www.dw.com/pl/abba-wraca-na-scen%C4%99-jako-hologramy/a-61957843> [09.08.2022]. Techniczne przygotowanie awatarów członków zespołu ABBA ukazuje film reklamowy *ABBA 2022 – ЧОБА МОЛЮДЬЕ! Содружество Ангельской Веры*, <https://www.youtube.com/watch?v=bZ-hYmhg-8c> [09.08.2022].

z najbardziej znanych grup muzycznych przełomu XX i XXI wieku jest nieprzypadkowy – to sposób na zafascynowanie za jednym zamachem trzech pokoleń: dziadków, rodziców i ich dzieci najnowszą technologią i to nie w teorii, a poprzez doświadczenie jej efektów.

Są to tylko nieliczne przykłady, jak bardzo jesteśmy sprzężeni z przestrzenią wirtualną. Podobnie jak wodę w akwarium podmienia się stopniowo i niezauważalnie, tak z rzeczywistości realnej, w której od zarania ludzkości funkcjonowaliśmy, jesteśmy przenoszeni, czy raczej sami wchodzimy krok po kroku w tak zwany wirtual. Świat tak się zmienił w ostatnich latach, że powrót do rzeczywistości „analogowej”, bez Internetu globalnego, wydaje się niemożliwy. Warto więc przyglądać się coraz bardziej zaawansowanym technologiom, które są tuż za drzwiami, a część z nich niezauważalnie rozgościła się w naszym tu i teraz, towarzysząc nam w pracy i odpoczynku (*vide* tzw. asystent), gdyż odkrycia nauki traktowane jako osiągnięcia myśli ludzkiej i dowód postępu są neutralne, ale sposób ich wykorzystania staje się coraz bardziej kontrowersyjny. Zwróćmy zatem uwagę na pewne zestawienie i analogie.

Dwa „bliźniacze” projekty

Zanim jednak to uczynimy, przypomnijmy, w jakim świecie dotąd funkcjonujemy (funkcjonowaliśmy?). Dla osób urodzonych przed rokiem 2000 jest on oczywistością i niekwestionowaną wartością. Mowa o świecie, jaki znamy od zarania ludzkości. W kulturze świata zachodniego reprezentowany jest on przez cywilizację łacińską opartą na trzech filarach: greckiej kulturze, rzymskim prawie i na chrześcijaństwie. Jesteśmy tak zanurzeni w naszej cywilizacji i nią przesiąknięci, że z trudem zdajemy sobie sprawę z jej istnienia. Jest ona dla człowieka Zachodu tym, czym powietrze dla organizmu żywego. Jej fundamentem jest chrześcijaństwo z wizją pochodzenia człowieka od jedyne Boga-Miłości. Jego objawienie zapisane jest w Biblii. Przypomnijmy pokrótce filary antropologii chrześcijańskiej, dające jasną odpowiedź na fundamentalne pytania o sens życia człowieka: skąd przychodzimy, kim jesteśmy i dokąd zmierzamy.

Boskie dzieło stworzenia

Pierwsze zdania Księgi Rodzaju to hymn na cześć Stwórcy, który stwarza z miłości Wszechświat, ziemię z Edenem, a w niej jako szczyt stworzenia

człowieka, gdyż „mężczyzną i kobietą stworzył ich”⁸. Adam i Ewa niosą w sobie „obraz i podobieństwo” Boga. Mają przekazywać życie dalej i czynić sobie ziemię poddaną. Wszystko bowiem dla człowieka zostało stworzone i ma on troskliwie panować nad naturą, w rozumieniu służby i opieki. Jest za nią odpowiedzialny⁹.

Dar zaistnienia pochodzi od miłującego Stwórcy i dotyczy każdego bytu. W przypadku człowieka dzieje się jednak znacznie więcej. Każda osoba ma swój początek, lecz nie ma końca. W planie Bożym człowiek żyje więc na wieczność. Śmierć wywołana decyzją pierwszych rodziców (grzech pierworodny) staje się przejściem, bramą łączącą życie doczesne z życiem wiecznym. Życie na ziemi ma służyć temu, by rozpoznać od Kogo człowiek pochodzi i ku Komu zmierza. W konsekwencji ma on dokonać wyboru, gdzie i jak chce spędzić wieczność. Adam i Ewa uczestniczą tylko i aż w przekazywaniu życia, którego dawcą jest sam Bóg.

Kamieniami milowymi i filarami projektu Bożego są więc: akt stworzenia, czyli natura, cały Wszechświat; dar życia ofiarowany każdemu człowiekowi i innym bytom; życie pod pieczę miłującego Boga; przejście przez śmierć i bycie już na zawsze z Nim. A wszystko jest harmonijne, piękne i dobre, gdyż jak lustro odbija swojego Stwórcę i Pana, czyli odzwierciedla Prawdę.

Jako że miłość realizuje się tylko w wolności – inaczej byłaby niewolą, bądź przymusem – wolność jednostki jest posunięta tak daleko, że może ona nie przyjąć daru istnienia, które pojawia się przy jej udziale, a nawet go zniszczyć – odebrać życie sobie lub drugiemu. Człowiek może też w dużej mierze ze swoim życiem zrobić to, co chce, nie patrząc na konsekwencje. I dzieje się tak, mimo że życie ofiarowane człowiekowi jest darem, ponieważ sam nie może go sobie samemu wykreować, a w przekazywaniu życia własnym dzieciom tylko współuczestniczy.

Należałoby zatem precyzyjniej powiedzieć, że człowiek otrzymuje życie w dzierżawę, w zarząd, tak samo jak resztę stworzenia. W momencie śmierci będzie musiał ze swojego „panowania” zdać rachunek, a na Sądzie Ostatecznym, w tej najwyższej instancji, definitywnie zostanie rozstrzygnięte, jak człowiek spędzi wieczność.

---

⁸ Rdz 1, 27. Na temat stworzenia człowieka i wartości osoby ludzkiej, w tym cielesności, w Starym Testamencie zob. W. Chrostowski, *Chrystologia Starego Testamentu*, cz. 1, <https://www.youtube.com/watch?v=MChd4A-fZZI> [09.08.2022].

⁹ Rdz 2, 15.

Istotą planu Boga jest, jak wspomnieliśmy, miłość. Każde Boże działanie naznaczone jest miłością do człowieka i oczekiwaniem na odwzajemnienie jej¹⁰. Bóg to Osoba, a nawet Trójca Osób, a z osobą wchodzi się w relację. Wszystko motywowane jest miłością, gdyż Bóg to Miłość.

Boży plan miłości jest jednoznaczny i konsekwentny aż do ekstremalnego, szalonego udowodnienia człowiekowi jego wartości: Syn Boży staje się człowiekiem i płaci za wykupienie ludzkości i całego stworzenia z niewoli grzechu najwyższą cenę gehenną swojej męki, śmiercią i zmartwychwstaniem. Taka jest wartość życia każdego człowieka. Ten plan stworzenia i ekonomia wykupienia człowieka ze stanu potępienia opisane są w Biblii, w Starym i Nowym Testamencie¹¹. Potwierdza je i wyjaśnia Tradycja Kościoła katolickiego.

Nowy lepszy świat?

Ta biblijna antropologia jest tak wpisana w człowieka kultury Zachodu i tak jesteśmy nią przesiąknięci w cywilizacji łańciskiej, że z trudem reflektujemy nad tym, jak wielką mamy wartość i jak wspaniały jest sens i cel życia. Żyjemy pochłonięci bieżącymi sprawami bądź tym, co aktualnie dzieje się w świecie lub co skrzętnie podpowiadają nam media, zarówno te tradycyjne, jak i nowoczesne komunikatory. Nierzadko żyjemy w świecie nieistniejącym faktycznie, wirtualnym. Tam spędzamy coraz więcej swojego czasu. To on nas ekscytuje i pochłania, tam nawiązujemy relacje i jemu poświęcamy energię życiową¹². I choć z jednej strony mamy z postępu technicznego ogromny pożytek i indywidualnie, i społecznie, to jednocześnie zapalają się światła ostrzegawcze zwracające uwagę na sposób korzystania z tych nowoczesnych dóbr oraz na cel ich wykorzystywania zarówno ten indywidualny, jak i globalny.

Czas określany pandemią Covid-19 spowodował jeszcze większe uzależnienie ludzi od nowych technologii. Uczenie się i praca online, brak ruchu,

---

¹⁰ Por. Benedykt XVI, Encyklika *Caritas in veritate*. Wstęp, https://www.vatican.va/content/benedict-xvi/pl/encyclicals/documents/hf_ben-xvi_enc_20090629_caritas-in-veritate.html [09.08.2022].

¹¹ Na temat historycznego procesu kształtowania się wizji stworzenia, ogrodu Eden, a w nim człowieka więcej w książce *Bóg, Biblia, Mesjasz. Z księdzem profesorem Waldemarem Chrostowskim rozmawiają Grzegorz Górny i Rafał Tichy*, Warszawa 2015, s. 213–223.

¹² Zob. M. Pigliucci, *Wyjdźcie z Twittera, wyjdźcie z Facebooka, aby żyć!*, <https://wszystkoconajwazniejsze.pl/prof-massimo-pigliucci-uzaleznienie-od-mediow-spolecznościowych/> [09.08.2022].

przebywanie w zamkniętych pomieszczeniach z powodu kwarantanny odciśnięty swoje piętno na psychice zarówno dzieci, młodzieży, jak i dorosłych¹³. Staliśmy się też otyli, zarówno duzi, jak i mali. Co więcej, dane statystyczne Policji z ostatnich czterech lat wskazują na wysoki poziom samobójstw dzieci i młodzieży w Polsce¹⁴. Jesteśmy na drugim miejscu w tej kategorii w Europie¹⁵ po Niemczech. Niechlubny to wynik zwłaszcza w narodzie mieniącym się katolickim. Jesteśmy już innym społeczeństwem niż przed 2020 r.

W 2019 r. papież Franciszek zwrócił się do wiernych z wołaniem o modlitwę w celu wykorzystania osiągnięć technologii, a zwłaszcza sztucznej inteligencji dla dobra człowieka. I warto też przypomnieć, że „[...] w 2016 r. Papieska Akademia Nauk była gospodarzem dwudniowej konferencji «Siła i ograniczenia sztucznej inteligencji». Wśród prelegentów znajdował się wówczas Stephen Hawking, angielski fizyk teoretyczny, który mimo że był ateistą, przed śmiercią w 2018 r. alarmował o sztucznej inteligencji, mówiąc BBC w 2014 r., że «rozwój pełnej sztucznej inteligencji może oznaczać koniec rasy ludzkiej»¹⁶. Grzegorz Osiński, fizyk kwantowy

---

¹³ S. Amatenstein, *Jak media społecznościowe potęgują poczucie wyalienowania*, <https://wszystkoconajwazniejsze.pl/sherry-amatenstein-media-nie-az-tak-spoeczne/> [10.08.2022]. Psycholodzy i terapeuci zwracają uwagę na tzw. dymorfizm snapchatowy, chorobliwą tendencję do upodabniania się do własnego obrazu ze zdjęć z filtrem; zob. *Dylemat społeczny* (org. *The Social Dilemma*), reż. J. Orłowski, <https://www.cda.pl/video/641800465> [10.08.2022].

¹⁴ „W 2021 r. polska policja zarejestrowała najwyższą liczbę zamachów samobójczych (zakończonych i niezakończonych śmiercią) od zmiany formularza KSIP 10 używanego do zbierania informacji o zachowaniach samobójczych, która miała miejsce w 2017 r. Dane Komendy Głównej Policji pokazują nam tylko te próby oraz śmierci samobójcze, o których zostały powiadomione organy ścigania. Według Światowej Organizacji Zdrowia na każdą odnotowaną w oficjalnych rejestrach śmierć samobójczą młodej osoby przypada od 100 do 200 prób. Jeśli założymy, że współczynnik ten jest adekwatny do Polski, to próbę odebrania sobie życia w ubiegłym roku podjęłoby od 12 700 do 25 400 osób poniżej 18 roku życia”. *Tragiczne statystyki. Coraz więcej dzieci odbiera sobie życie w Polsce*, <https://portalstatystyczny.pl/tragiczne-statystyki-coraz-wiecej-dzieci-odbiera-sobie-zycie-w-polsce/> [11.08.2022]; zob. Statystyka Komendy Głównej Policji, *Zamachy samobójcze zakończone zgonem 2017–2021*, <https://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/zamachy-samobojcze> [10.08.2022]; P. Mirowicz, *Dramatyczny wzrost liczby samobójstw wśród dzieci i młodzieży na Pomorzu*, <https://www.pap.pl/aktualnosci/news%2C1165370%2Cdramatyczny-wzrost-liczby-samobojstw-wsrod-dzieci-i-mlodziezy-na-pomorzu> [10.08.2022].

¹⁵ B. Grygiel, *Samobójstwa nieletnich: Polska na drugim miejscu w Europie*, <https://www.focus.pl/artykul/samobojstwa-nieletnich-polska-na-drugim-miejscu-w-europie> [11.08.2022].

¹⁶ M. Kłosowski, *Papież Franciszek prosi o modlitwę o dobre wykorzystanie sztucznej inteligencji. Dlaczego?*, <https://stacja7.pl/nauka/papiez-franciszek-prosi-o-modlitwe-o-dobre-wykorzystanie-sztucznej-inteligencji-dlaczego/> [09.08.2022].

i ekspert w dziedzinie SI¹⁷, autor książki *Transhumanizm II* pisze w niej: „Także Elon Musk publicznie wypowiedział się na temat sztucznej inteligencji: «Sztuczna inteligencja to wielkie zagrożenie. Najbardziej w kwestii sztucznej inteligencji myślą się ludzie inteligentni. Nie wyobrażają sobie, że komputer mógłby być od nich znacznie mądrzejszy. To jest błąd w logice. Są po prostu głupszy niż im się wydaje»”¹⁸. Trzeba więc tym bardziej zwrócić uwagę na kilka skojarzeń, które pokazują intrygującą równoległość działań i zjawisk.

Światy równoległe – dwa paradygmaty stwórcze

Z jednej strony zarysujemy rzeczywistość prawdziwą, realną, naturalną, Bożą. Z drugiej spróbujemy pokazać analogiczne fenomeny „stwórcze” imitujące działania Boga Jedyne. Dla ułatwienia oznaczymy plan Boży jako plan A, a ten drugi jako plan B.

1. Od października 2021 r. istnieje przestrzeń *Metaverse* (*metawers*, *metaversum*, *Meta*)¹⁹. To w jej ramach funkcjonuje Facebook, WhatsApp, Snapchat i inne narzędzia. Nie jest to jednak tylko sprzęgnięcie starych narzędzi w nowe. Metaverse jest bowiem w miarę kompletną alternatywną rzeczywistością dla istniejącego świata realnego. Już sama nazwa niepokoi, gdyż ujmuje ona dwa słowa: greckie *meta* oznaczające „poza”, przedrostek wskazujący na wyższy poziom lub szerszy zakres znaczenia²⁰ i łacińskie *universum*, czyli „wszechświat, wszystko co istnieje”. To do Meta ma się wkrótce „przenieść” świat realny. Od transakcji finansowych i działań gospodarczych, po wirtualne spacerzy z osobą ukochaną lub zwierzątkiem czy wakacje na wymarzonej wyspie bez potrzeby bycia tam fizycznie – bryza morska i wrażenia serfowania po falach, czy raczenie się lokalnymi wiktuałami jest zapewnione w pełni, jak mówią ci, którym dane było „wejść” do Metaverse założywszy specjalne okulary wirtualnej rzeczywistości *Virtual Reality* (VR) i poszerzonej rzeczywistości *Extended Reality* (ER)²¹. Meta zapewni wszystkie potrzeby zmysłów, a może i duszy. „Jest tam tak pięknie,

¹⁷ SI – skrót od sztuczna inteligencja (ang. AI – *Artificial Intelligence*).

¹⁸ G. Osiński, *Transhumanizm. Retrarius contra secutor II*, Toruń 2021, s. 256–257.

¹⁹ Określenia i pisownia stosowane są obocznie: *Metaverse*, *metawers*, *metaversum*, *Meta*.

²⁰ *Meta*, <https://sjp.pwn.pl/szukaj/meta.html> [09.08.2022].

²¹ G. Osiński, *Dzień 3. Warsztat Oblicza rodziny w mediach*, <https://www.youtube.com/watch?v=pDuDE5BHxOw&t=1432s> [10.08.2022].

zmysłowo i kolorowo, że nie chce się tego opuszczać” – uważają ci, którzy testowali te możliwości²².

Michał Kleiber tak opisuje Metaverse: „Intencją Mety są działania mające umożliwić w pełni zdalną edukację, funkcjonowanie firm, załatwianie wszelkich spraw w urzędach, udział w życiu towarzyskim i kulturalnym, opiekę medyczną, zakupy – w istocie zastępując wszystkie (może jednak tylko prawie wszystkie?) nasze codzienne czynności wykonywane obecnie w realnym świecie i tylko wspomagane cyfrowymi technologiami. Mówimy więc tu o w pełni alternatywnej rzeczywistości łączącej różne wirtualne światy, w której awatary, czyli nasze reprezentacje w cyfrowym świecie chodzą na spacer, trzymając za rękę swojego partnera, spotykają przyjaciół, podróżują po całym świecie czy rozmawiają z odległymi o tysiące kilometrów znajomymi (także już dawno nieżyjącymi, co dla wielu z nas brzmi zapewne trochę przerażająco) – lista możliwych wykonywanych przez nas (czy może jednak raczej przez nasze awatary) czynności jest tu oczywiście nieskończona i przewyższa nasze dzisiejsze działania w realnym świecie”²³.

Czyż wykreowanie i publiczne ogłoszenie Metaverse nie wydaje się próbą powołania do istnienia analogicznego tworu jak Boski wszechświat?²⁴.

2. Bóg daje człowiekowi istnienie z miłości²⁵. Każde poczęte życie jest początkiem życia na wieki. Tymczasem w obecnej postmodernistycznej

---

²² Powołuję się na opinie moich amerykańskich przyjaciół pracujących na szczeblach zarządczych dla korporacji w sektorze IT, którzy mieli okazję uczestniczyć w tego rodzaju przedsięwzięciach.

²³ M. Kleiber, *Metaverse. Nasza przyszłość wymarzona?*, <https://wszystkoconajwazniej-sze.pl/prof-michal-kleiber-metaverse/> [08.08.2022].

²⁴ Wydarzyło się to w październiku 2021 r.

²⁵ Papież Benedykt XVI pisze w encyklice *Caritas in veritate* o źródle i planie życia wynikającym z miłości Trójcy Świętej: „1. [...] Miłość – *caritas* – to nadzwyczajna siła, która każe osobom odważnie i ofiarnie angażować się w dziedzinie sprawiedliwości i pokoju. To siła, która pochodzi od Boga – odwiecznej Miłości i absolutnej Prawdy. Każdy odnajduje swoje dobro, przyjmując plan, który Bóg ma wobec niego, by w pełni go urzeczywistnić: w tym planie znajduje bowiem swoją prawdę, a przyjmując ją staje się wolny (por. J 8, 22). [...] 5. *Caritas* to miłość przyjęta i darowana. Jest ona «łaską» (*cháris*). Jej źródłem jest krynicznie czysta miłość Ojca do Syna, w Duchu Świętym. To miłość, którą Syn wylewa na nas. To miłość stwórcza, dzięki której istniejemy; to miłość odkupieńcza, dzięki której jesteśmy nowym stworzeniem. Miłość objawiona i urzeczywistniona przez Chrystusa (por. J 13, 1) oraz «rozłana w sercach naszych przez Ducha Świętego» (Rz 5, 5). Miłowani przez Boga, ludzie stają się podmiotami miłości i sami mają być narzędziami łaski, by szerzyć miłość Bożą i rozbudowywać «sieć miłości»”. Benedykt XVI, Encyklika *Caritas in veritate*, n. 1, 5, <https://www.vatican.va/>

kulturze człowiek czuje się panem życia i śmierci. Sam chce decydować o poczęciu człowieka (*in vitro*) i jego przeżyciu lub nie (aborcja, eutanazja, samobójstwo, zabójstwo). Decydowanie o tym, które dziecko może być urodzone, a które nie, na bazie takich czy innych kryteriów, jest rodzajem eugeniki w nowoczesnej wersji. Zdumiewa, że w dzisiejszych czasach trzeba udowadniać, że każde życie ma wartość²⁶. Naturalna śmierć przestaje być oczywistym kresem doczesnego życia – na Zachodzie coraz bardziej preferowana staje się eutanazja, a samobójstwo jest szybkim rozwiązaniem, gdy życie utraciło sens lub wydaje się bezwartościowe.

3. Bóg chce, by człowiek żył z Nim w wieczności. W równoległym planie B istnieje obsesja nieśmiertelności. Zapewnia ją jakoby przelanie własnej świadomości do sztucznej inteligencji z zamiarem istnienia na zawsze, gdy biologiczne ciało obumrze²⁷.

4. W planie A człowiek jest koroną stworzenia, nosi w sobie Boskie podobieństwo. W planie B tworzone są humanoidy i awatary, cyfrowa reprezentacja osoby ludzkiej. Duże wrażenie robi choćby telewizyjna rozmowa ze słynnym już kobiecym humanoidem o imieniu Sophie (gr. *sophia* – mądrość)²⁸.

5. Bóg stwarza człowieka mężczyzną i kobietą. Biologia warunkuje płęć. Człowiek jest świątynią Ducha Świętego. Chrystus przyjmując naturę ludzką

---

content/benedict-xvi/pl/encyclicals/documents/hf_ben-xvi_enc_20090629_caritas-in-veritate.html [19.08.2022].

²⁶ Amerykański aktor z zespołem Downa Frank Stephens w parlamencie amerykańskim występuje przeciw aborcji eugenicznej. Podkreśla, że jego życie jest w pełni wartościowe i dzieli się swoim życiowym doświadczeniem z podkomisją House Appropriations Subcommittee, która przeprowadziła pierwsze w historii przesłuchanie na temat badania tej choroby. Frank przekonuje, że niezmiernie ważne jest finansowanie badań nad zespołem Downa. <https://www.youtube.com/watch?v=vtS91Jd5mac> [08.08.2022].

²⁷ P. Żabicki – powołując się na Raya Kurzweila, informatyka, wynalazcę, futurologa i pisarza, według tygodnika „TIME” uznanego za jedną z 30 najbardziej wpływowych osób na świecie – zauważa: „Kurzweil twierdzi, że można wyrokować, kiedy nadejdzie osobliwość. Tę datę wyznaczył na rok 2045. Co warto podkreślić, osobliwość będzie nie tylko określała początek kompletnie nieprzewidywalnych zmian, ale i będzie momentem zjednoczenia naszych własnych biologicznych mózgow z umysłem komputerowym, istniejącym poza naszym ciałem, gdzieś w serwerach i obwodach internetowej sieci. Taki ściśle powiązany biotechnologiczny mózg (+ postęp technologii medycznych) pozwoli ludziom żyć wiecznie”. P. Żabicki, *Nieśmiertelność już za 30 lat?*, https://nauka.uj.edu.pl/aktualnosci/-/journal_content/56_IN-STANCE_Sz8leL0jYQen/74541952/136492854 [11.08.2022].

²⁸ *Tonight Showbotics: Jimmy Meets Sophia the Human-Like Robot*, https://www.youtube.com/watch?v=Bg_tJvCA8zw [08.08.2022].

przebóstwił ją i uświęcił. Ergo: ciało ludzkie jest święte. W planie B drobne korekty urody i tatuaże już nie wystarczają. Coraz powszechniejsze stają się operacje plastyczne modyfikujące ciało (powiększanie ust, pośladków, odsysanie tłuszczu²⁹), a wreszcie coraz częstsze przypadki także w Polsce zmiany płci (transseksualizm) i to już u dzieci czy młodzieży³⁰. Kolejną ingerencją w naturę człowieka jest koncepcja wszczepiania chipów wpływających na przykład na wzmożenie percepcji³¹ lub szybkość załatwiania spraw codziennych. Znamienne słowa padają w wywiadzie Polskiej Agencji Prasowej z Dariuszem Jemielniakiem z Akademii Leona Koźmińskiego. Rozmówca PAP jest kierownikiem Katedry Zarządzania w Społeczeństwie Sieciowym ALK w Warszawie: „Być może w dalszej przyszłości chip zastąpi

---

²⁹ O operacjach plastycznych Polaków Martyna Wojciechowska rozmawia z lekarzem medycyny estetycznej. *Dr Marek Szczyt: Czy kompleksy można zoperować?*, <https://www.youtube.com/watch?v=7B3trQeVh94> [11.08.2022].

³⁰ J.A. Maciejewski, *Nadchodzi burza o transpłciowość*, „Tygodnik Sieci”, 2022, nr 29(503), s. 22–25.

³¹ Ponadludzkie możliwości, które może osiągnąć człowiek badane są w wojskowości. Opisuje je w swoim artykule *Wojna kognitywna* E. de Castex: „Finansowany przez Defense Advanced Research Projects Agency (DARPA) amerykański program badawczy w dziedzinie patologii pourazowych REMIND (Restorative Encoding Memory Integration Neural Device) przyniósł znaczny postęp w poznaniu tych mechanizmów ludzkiej pamięci. Postęp na tyle duży, że pojawiły się obawy o użycie tych odkryć do manipulowania wspomnieniami (usuwanie wspomnień, dodawanie do pamięci wspomnień fałszywych). [...] Na zamówienie armii francuskiej stosowanie interfejsów inwazyjnych zostało poddane analizie – jako antycypacyjne scenariusze science fiction przyszłych wojen – przez grupę autorów i badaczy skupionych wokół Red Team, we współpracy z uniwersytetem Paris Sciences & Lettres. W tych scenariuszach żołnierze wyposażeni są w interfejsy, które pomagają wykorzystywać potencjał mózgu. „Francuska armia, we współpracy z narodowym ośrodkiem badań CNRS i wieloma firmami prywatnymi, od 2016 roku prowadzi prace nad interfejsem neuronalnym NeTam – Neuro Terre Air Mer [Neuro Ziemia Powietrze Morze] powstającym w oparciu o technologie będące pochodną programu Neuralink Elona Muska. Interfejs ten ma na celu poprawę wydolności kognitywnej mózgu człowieka. Każda osoba biorąca udział w programie posiada implant, który łączy ją z systemem pomagającym podejmować decyzje i działania. Implant wczytuje dane do natychmiastowego zastosowania albo gromadzi je do późniejszego użycia. System może usuwać dane nieaktualne i niepotrzebne, pochodzące z poprzednich operacji wojskowych. Pozwala także na wymianę danych między człowiekiem a maszyną, zdalne przejmowanie kontroli nad sprzętem, poprawę wydolności żołnierza w czasie akcji (poprawę jego percepcji, recepcji informacji, zarządzania stresem itd.), gromadzenie i archiwizowanie danych oraz późniejsze ich wykorzystywanie. Co więcej, program umożliwia dostęp do bazy danych, dzięki której żołnierz otrzymuje informacje o kontekście operacji, w której bierze udział”. E. de Castex, *Wojna kognitywna*, <https://wszystkoconajwazniejsze.pl/elizabeth-de-castex-wojna-kognitywna/> [08.08.2022].

dowód osobisty, a jednocześnie będzie stanowić jedyną formę płatności. Wtedy osoba bez niego znajdzie się poza nawiasem społeczeństwa. Nie będzie nawet mogła nic kupić³². Czy nie brzmią znajomo apokaliptycznie te przewidywania³³? Dodajmy, że w maju 2022 r. Narodowy Bank Polski zaprezentował już takie urządzenie wskazując, że to ono będzie w przyszłości podstawą transakcji płatniczych³⁴.

6. W planie A dziecko jest kwintesencją ludzkiej miłości, owocem miłości kobiety i mężczyzny. Kobieta – mężczyzna – ich dzieci są obrazem Trójcy Świętej. Duch Święty bowiem jest osobową relacją miłości między Bogiem Ojcem a Bogiem Synem. To Osoba. Rodzice poczynając dziecko, uczestniczą w stwarzaniu życia. Biorą jednocześnie za nie odpowiedzialność i ogarniają je troską i miłością. W planie B miejsce dziecka zajmuje ulubione zwierzątko. Zwierzęta otrzymują prawa osobowe, jak na przykład w Hiszpanii³⁵. Zwierzętom urządzi się pogrzeby. Nierzadko mały człowiek nie znajduje tyle uwagi ze strony rodziców i innych dorosłych co zwierzę. Coraz mniej dziwi obecność psów w restauracjach, a cmentarz myli się niektórym osobom z parkiem.

7. Wszystko, co wyszło spod ręki Boga (plan A), wprowadzało w pierwotny chaos harmonię. Boskie dzieło stworzenia było piękne i dobre (gr. *kalokagathos*)³⁶. Piękno Boga rozpoznajemy w przyrodzie, we Wszechświecie,

---

³² M. Matycz, *Ekspert o wszczepialnych mikrochipach – korzyściach i zagrożeniach*, „Nauka w Polsce”, <https://naukawpolsce.pl/aktualnosci/news,83149,ekspert-o-wszczepialnych-mikrochipach-korzysciach-i-zagrozeniach.html> [08.08.2022].

³³ Ap 13, 16–17: „I sprawia, że wszyscy: mali i wielcy, bogaci i biedni, wolni i niewolnicy otrzymują znamię na prawą rękę lub na czoło i że nikt nie może nic kupić ni sprzedać, kto nie ma znamienia – imienia Bestii lub liczby jej imienia”.

³⁴ *Kolekcja Centrum Pieniądza NBP powiększyła się o nowy i niezwykle nabytek – płatniczy implant podskórny!*, <https://www.cpnbp.pl/aktualnosci/wydarzenia/kolekcja-centrum-pieniadza-narodowego-banku-polskiego-powiekszylo-sie-o-nowy-i-niezwykly-nabytek-platniczy-implant-podskorny> [11.08.2022].

³⁵ „W Wielkiej Brytanii procedowana jest ustawa uznająca zwierzęta za istoty czujące (ang. *sentient beings*) i powołująca komisję ds. odczuwania przez zwierzęta, która opiniować ma wszelkie przyszłe prawodawstwo pod kątem dobrostanu zwierząt. Co istotne, za zwierzęta uznaje się tam nie tylko kręgowce, ale również głowonogi (np. ośmiornice, mątwy) i niektóre skorupiaki (np. kraby, homary, krewetki, raki)”. *Zwierzęta domowe w Hiszpanii prawnymi członkami rodziny. Będą uwzględniane przy rozwodach czy spadkach*, <https://www.bankier.pl/wiadomosc/Zwierzeta-domowe-w-Hiszpanii-prawnymi-czlonkami-rodziny-Beda-uwzględniane-przy-rozwodach-czy-spadkach-8254495.html> [08.08.2022].

³⁶ *Kalokagathia* (gr. *kalós kai agathós* – „piękny i dobry”), w filozofii starożytnej Grecji ideał harmonijnego połączenia w człowieku piękna ciała z dobrocią i dzielnością moralną;

w ludziach, w dobru, przede wszystkim w Jezusie Chrystusie. Sposób patrzenia na człowieka określany jest jako antropologia (gr. *anthropos* – człowiek)³⁷. Tę wizję człowieka przedstawia antropologia chrześcijańska. Odkrywanie piękna w sobie i wokół jest zadaniem i wyzwaniem oraz elementem poznawania siebie.

Obecnie (plan B) piękno jest kontestowane, dobro wyśmiewane, a brzydota afirmowana i stawiana na piedestale. Kult wulgarności i obsceniczności staje się normą³⁸. W kulturze zarówno osobistej, jak i życia społecznego, a także tej wysokiej coraz częściej dominuje dyfuzja, rozbijanie, śmielej rozgaszczą się dysharmonia, która jest konsekwencją grzechu³⁹. Antykultura stara się zdominować kulturę.

---

rozpowszechniony był pogląd, że wrodzoną cechą wyższych warstw społecznych jest piękno i dobro, niższych zaś – zło i brzydota; poglądowi temu przeciwstawiali się sofiści, twierdząc, że piękno i dobro człowiek zawdzięcza wychowaniu”. *Kalokagatia*, <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/kalokagatia;3919374.html> [08.08.2022]. Na temat piękna i dobra zob. T. Gałuszka, *Piękny Bóg, piękny człowiek. Zło z perspektywy teologii piękna Tomasa z Akwinu*, Poznań 2021.

³⁷ *Antropologia* (gr. *ánthrōpos* – „człowiek”, *lógos* – „myśl”, „słowo”), dyscyplina naukowa zajmująca się holistycznym opisem człowieka zarówno jako gatunku biologicznego, jak i twórcy kultury. *Antropologia*, <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/antropologia;3869993.html> [09.08.2022].

³⁸ Spektakle teatralne, filmy, sztuki plastyczne, muzyka młodzieżowa przepełnione są obscenicznością i wulgaryzmami, dotyczy to także zachowań dzieci i młodych osób. Zob. też *Środki wyrazu użyte w „Kłątwie” – jednoznacznie obsceniczne*, <https://www.gosc.pl/doc/3724295.Srodki-wyrazu-uzyte-w-Klatwie-jednoznacznie-obsceniczne> [08.08.2022]. Natomiast M. Łuczowska tak opisuje swoje wrażenia ze spektaklu: „Poznańska realizacja «Prezydentek» przeraża i wzbudza wstręt. Sprowadzenie istnienia jednostki do wyłącznie jednej potrzeby fizjologicznej, jaką jest wypróżnianie może szokować wrażliwszych widzów. Kał pojawia się w spektaklu, w sposób pośredni i wyłącznie słowny, ale jest obecny w niemal każdej scenie. Wywraca żołądki, wzbudza obrzydzenie, sprawia, że spora część publiczności ma ochotę opuścić widownię. Salwy ironicznego śmiechu przeplatane fekaliami sprawiają, że potraktowanie tej sztuki w sposób poważny i refleksyjny staje się niezwykle trudnym zadaniem. W pamięci pozostają niesmaczne i wywołujące wstręt dialogi, zamiast krytycznego spojrzenia na sfrustrowaną i niespełnioną część społeczeństwa wielkich miast. Wątpliwe, by taki właśnie był zamysł samego autora”. M. Łuczowska, *Obsceniczność ukryta za firanką*, <https://encyklopediateatru.pl/artykuly/198954/obscenicznosc-ukryta-za-firanka> [08.08.2022].

³⁹ Jak zauważa R. Jaworski, psycholog i kapłan: „[...] wszelki brak harmonii (dysharmonia) stanowi źródło nieszczęścia, braku satysfakcji życiowej. Brak harmonii jest zarazem objawem i przyczyną niepowodzeń i konfliktów życiowych człowieka i ludzkości. [...] Harmonia odnosi się do mądrości Bożej, pokoju, miłości; zakłada mądrość, wiedzę i zrozumienie. Jest syntezą wszelkich pozytywnych właściwości i cnót. Natomiast dysharmonia niszczy i rujnuje zdrowie człowieka i istot żyjących. [...] Wielu ludzi cierpi z powodu braku harmonii, żyją w dysharmonii i dlatego uważają swoje życie za bezsensowne. Potrzebują czegoś, co nadaje

8. Zaproszenie człowieka do uświęcenia, dążenie do świętości jako wyrazu podobieństwa do Boga to plan A. Człowiek ma stawać się święty (hebr. *qados*), to znaczy „całkowicie inny od wszystkiego co jest, co istnieje jako stworzone”, a zatem podobny Temu, od którego pochodzi, czyli do Stwórcy. Tymczasem wymienione powyżej demoralizujące zachowania i działania prowadzą do degradacji osoby ludzkiej. Człowiek staje się zaprzeczeniem tego, kim ma być. Poprzez modyfikacje łączące go ze światem zaawansowanej techniki cyfrowej przestaje być istotą ludzką (*homo sapiens* i *human being*), lecz staje się... wersją pośrednią człowieka, transcztłowiekiem (*trans humanizm*, gr. *trans* – przez) prowadzącą do finalnej kondycji, którą jest postcztłowiek (*posthumanizm*)⁴⁰. Sylwia Borska powołuje się na zamierzenia Raya Kurzweila, guru transhumanizmu głównych korporacji Big Tech z Doliny Krzemowej. Z jego przemyśleń i planów wynika, że „rozwój nauki i techniki nieuchronnie prowadzi do punktu, w którym powstanie istota nieśmiertelna, połączenie człowieka i robota, co radykalnie zmieni naszą cywilizację”⁴¹.

Tych kilka powyższych zestawień planu A i planu B powinno zwrócić naszą uwagę na zaskakującą równoległość wymienionych zjawisk. Można pokusić się o stwierdzenie, że są to jakby dwa światy równoległe, dwa paradygmaty rzeczywistości realnej i tej przenoszącej człowieka w przestrzeń sztuczną. Skoro owe zależności są dostrzegalne i na swój sposób konsekwentne, to można pokusić się o stwierdzenie, że nie są one przypadkowe. I jeden, i drugi plan tworzy dopełniającą się spójną całość, oba zatem są... określonym zamierzeniem, czyli projektem⁴². A każdy projekt musi mieć

---

sens ich życiu. Harmonia w życiu człowieka jest warunkiem jego zdrowia. Skoro wystąpi dysharmonia to znaczy nienawiść, złość, zawiść, bunt i tak dalej, przychodzi choroba, gdyż choroba jest niczym innym jak nieporządkiem. Harmonia jest skuteczną bronią przeciw chorobie”. R. Jaworski, *Harmonia i konflikty*, Warszawa 2006, s. 41–44.

⁴⁰ Zob. film dokumentalny *Transhumanizm. Człowiek w świecie maszyn*, reż. Philippe Borrel (2012), <https://www.youtube.com/watch?v=QZx9hUUAtOs> [11.08.2022].

⁴¹ S. Borska wyjaśnia: „Ray Kurzweil amerykański naukowiec i przedsiębiorca, a przede wszystkim guru transhumanizmu, wraz z NASA i Google stworzył w 2009 r. wydział futurologii na Singularity University w Dolinie Krzemowej w Kalifornii. Jego główne założenie to interdyscyplinarność kształcenia i „przygotowanie ludzkości na przyspieszoną zmianę technologiczną”. Borska, *Transhumanizm*.

⁴² M. Jankowska, *Kryminał i nauka, czyli w poszukiwaniu projektu i projektanta, rozmowa z prof. K. Jodkowskim*. Cykl podcastów *En jak nauka*, <https://wp-projektu.pl/nowosci/kryminal-i-nauka-czyli-w-poszukiwaniu-projektu-i-projektanta/> [11.08.2022]; zob. M. Jankowska, *W poszukiwaniu prawdy, czyli po co nam zdrowa nauka? Teoria inteligentnego projektu w starciu z teorią Darwina*, Warszawa 2021, s. 145–160 (*Biblioteka Teologii Pastoralnej*, t. 19).

swojego twórcę oraz cel. Skoro w przypadku dzieła stworzenia (plan A) poznajemy jego Autora, którym jest Bóg, to kto jest autorem w przypadku planu B? I jaki jest cel owego systematycznego działania, czyli projektu? Nie są to pytania retoryczne.

Skarb w glinianych naczyniach, czyli depozyt człowieczeństwa

Czy zatem należy załamać ręce i poddać się tej wcale niebudującej wizji starcia dwóch równoległych światów, innymi słowy cywilizacji śmierci – w jeszcze zajadlejszej formie niż można byłoby to sobie wyobrazić – z cywilizacją życia? Absolutnie nie wolno. Powołani do życia w tym okresie istnienia ludzkości mamy do wykonania ważne zadanie jak każda z generacji nas poprzedzających. I biada, jeśli zawiedziemy.

Jak pisze Michał Kłosowski: „[...] warto chyba też przypomnieć niedawne słowa prof. Michała Hellera o tym, że potrzebujemy ludzi mostów, którzy na nowo odbudują połączenia między światem wiary i nauki. Bo, jak pisał w 2005 r. abp Józef Życiński «troska o przyszłość humanizmu nie jest zadaniem dla współczesnych pustelników, izolowanych w społeczności akademickiej [...]»». Zdaje się, że papież Franciszek listopadową intencją [modlitwy o wykorzystanie sztucznej inteligencji dla dobra człowieka – MJ] nawołuje do tego samego⁴³.

Massimo Pigliucci, filozof, genetyk i biolog, podpowiada swoje rozwiązanie: „W pewnym momencie po prostu doszedłem do wniosku, że bycie (bardzo) aktywnym na Twitterze i Facebooku nie przyczynia się do tego, że dobrze mi się żyje, wręcz przeciwnie. Więc zrezygnowałem. [...] postanowiłem skupić się na platformach i dążeniach, które z większym prawdopodobieństwem przyniosą rezultaty, do których dążę: lepsze, bardziej konstruktywne dialogi z ludźmi zainteresowanymi filozofią. Dlatego rozwijam poczytność mojego bloga, używam platform takich jak Meetup do organizowania wydarzeń zarówno realnych, jak i wirtualnych, a także wchodzę w interakcje z czytelnikami moich książek na Goodreads⁴⁴”.

---

⁴³ M. Kłosowski, *Papież Franciszek prosi o modlitwę o dobre wykorzystanie sztucznej inteligencji. Dlaczego?*, <https://stacja7.pl/nauka/papiez-franciszek-prosi-o-modlitwe-o-dobre-wykorzystanie-sztucznej-inteligencji-dlaczego/> [09.08.2022].

⁴⁴ M. Pigliucci, *Wyjdźcie z Twittera, wyjdźcie z Facebooka, aby żyć!*, <https://wszystko-najwazniejsze.pl/prof-massimo-pigliucci-uzaleznienie-od-mediow-spolecznościowych/> [09.08.2022].

Koniec człowieka?

Do znacznie bardziej radykalnej i kompleksowej reakcji zachęca Rod Dreher, amerykański pisarz i wizjoner, w książce *Opcja Benedykta. Jak przetrwać czas neopogaństwa*. Powołuje się on na tak zwane proroctwo Josepha Ratzingera, ogłoszone w 1969 r. podczas konferencji dla Radia Hesja. Przyszły papież Benedykt XVI tak wtedy mówił: „Kościół czeka poważny kryzys, który drastycznie ograniczy liczbę wiernych i jego wpływ. Z obecnego kryzysu wyłoni się Kościół jutra, Kościół, który stracił wiele. Będzie niewielki i będzie musiał zacząć od nowa, mniej więcej od początku. [...] W totalnie zaplanowanym świecie ludzie będą strasznie samotni. Uświadomią sobie, że ich egzystencja oznacza «nieopisaną samotność», a zdając sobie sprawę z utraty z pola widzenia Boga, odczują grozę własnej nędzy. Wtedy – i dopiero wtedy – w małej owczarni wierzących odkryją coś zupełnie nowego: nadzieję dla siebie, odpowiedź, której zawsze szukali” – prorokował przed pół wiekiem Joseph Ratzinger.

Rod Dreher konkluduje tę wypowiedź następująco: „Przyszłość wiary na Zachodzie zależeć będzie od naszego sposobu życia tym proroctwem”⁴⁵. Grzegorz Osiński komentuje tę wizję: „Kiedy pięć lat temu, jeszcze długo przed pandemią, czytałem pierwszy raz *Opcję Benedykta*, myślałem, że to przesada: przecież kościoły są pełne, liczne stowarzyszenia, pielgrzymki, kongresy, no i fundament rodziny! Wystarczyło pięć lat, aby ten mur zamienił się w marny słaby «płatok»”⁴⁶.

W odpowiedzi na buchającą coraz śmielej swoimi pomysłami antykulturę Dreher w *Opcji Benedykta* wskazuje na analogię między naszymi czasami a okresem upadku cywilizacji rzymskiej na początku V w. po Chr. Odwołuje się przy tym do postaci Benedykta z Nursji i jego intuicji, by przenieść dorobek poprzednich wieków ludzkości, w tym skarb chrześcijaństwa, poza obręb skorumpowanych miast. Przenikliwość spojrzenia Drehera, zestawienie współczesnych pomysłów realizowanych przez konkretne środowiska ludzi – którzy dziś „budują arkę” podejmując świadome, odważne działania kontrkulturowe nie tylko w Europie, ale i w świecie – dodaje nadziei i wiary, że idzie nowe. Być może jest to odwołanie do słów z Apokalipsy „Oto czynię

⁴⁵ R. Dreher, *Opcja Benedykta. Jak przetrwać czas neopogaństwa*, Kraków 2018, s. 9–16.

⁴⁶ Wypowiedź z archiwum autorki. Szerzej na ten temat G. Osiński, *Antykultura wielkich miast*, https://wksim.edu.pl/wp-content/uploads/2020/09/Strony-od-11-12-ND6866_20200907.pdf, [17.08.2022].

wszystko nowe”? (Ap 21, 5). A owa Reszta (Iz 10, 20–22), o której mówi Biblia, to... być może my?

Teraz od nas zależy zachowanie depozytu wiary w Boga i skarbu cywilizacji łańskiejszej oraz przeniesienie go w przyszłość, uchronienie dla kolejnych pokoleń. Na szczęście, nie robimy tego sami, gdyż wierzymy w realną obecność Tego, który jest Panem Wszechczasu, a nie tylko doczesności. Niezależnie od wszystkiego i mając świadomość tego, od Kogo pochodzimy i ku Komu zmierzamy, jesteśmy zaproszeni do wiary i czynów na miarę Abrahama (Rdz 12–24) oraz odwagi, sprytu i fantazji Dawida (1Sm 17), który wymachując przed Goliatem śmieszna proca wiedział, w czyje imię to robi i Kto stoi za jego plecami.

BIBLIOGRAFIA

- Benedykt XVI, Encyklika *Caritas in veritate*, https://www.vatican.va/content/benedict-xvi/pl/encyclicals/documents/hf_ben-xvi_enc_20090629_caritas-in-veritate.html [09.08.2022].
- ABBA 2022 – ЧОБА МОЛОДЫЕ! *Содружество Ангельской Веры*, <https://www.youtube.com/watch?v=bZ-hYmhg-8c> [09.08.2022].
- Amatenstein S., *Jak media społecznościowe potęgują poczucie wyalienowania*, <https://wszystkoconajwazniejsze.pl/sherry-amatenstein-media-nie-az-tak-spoeczne/> [10.08.2022].
- Antropologia*, <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/antropologia;3869993.html> [09.08.2022].
- Borska S., *Transhumanizm, czyli marzenia o „człowieku” idealnym*, <https://wszystkoconajwazniejsze.pl/sylwia-borska-transhumanizm-czyli-marzenia-o-czlowieku-idealnym/> [27.07.2022].
- Bóg, *Biblia, Mesjasz. Z księdzem profesorem Waldemarem Chrostowskim rozmawiają Grzegorz Górny i Rafał Tichy*, Warszawa 2015.
- Castex E. de., *Wojna kognitywna*, <https://wszystkoconajwazniejsze.pl/elizabeth-de-castex-wojna-kognitywna/> [08.08.2022].
- Chrostowski W., *Chrystologia Starego Testamentu*, cz. 1, <https://www.youtube.com/watch?v=MChd4A-fZZI> [09.08.2022].
- Dr Marek Szczyt: *Czy kompleksy można zoperować?*, <https://www.youtube.com/watch?v=7B3trQeVh94> [11.08.2022].

- Dreher R., *Opcja Benedykta. Jak przetrwać czas neopogaństwa?*, Kraków 2018.
- Duszczyk M., „Raport mniejszości” to wcale nie fikcja. AI przewidzi zbrodnie, <https://cyfrowa.rp.pl/technologie/art36633371-raport-mniejszosci-to-wcale-nie-fikcja-ai-przewidzi-zbrodnie> [09.08.2022].
- Dylemat społeczny* (ang. *The Social Dilemma*), reż. Jeff Orlowski, <https://www.cda.pl/video/641800465> [10.08.2022].
- Frank Stephens' POWERFUL Speech On Down Syndrome*, <https://www.youtube.com/watch?v=vtS91Jd5mac> [08.08.2022].
- Gałużka T., *Piękny Bóg, piękny człowiek. Zło z perspektywy teologii piękna Tomasza z Akwinu*, Poznań 2021.
- Grygiel B., *Samobójstwa nieletnich: Polska na drugim miejscu w Europie*, <https://www.focus.pl/artykul/samobojstwa-nieletnich-polska-na-drugim-miejscu-w-europie> [11.08.2022].
- Jankowska M., *Kryminal i nauka, czyli w poszukiwaniu projektu i projektanta, rozmowa z prof. K. Jodkowskim*. Cykl podcastów *En jak nauka*. <https://wp-projektu.pl/nowosci/kryminal-i-nauka-czyli-w-poszukiwaniu-projektu-i-projektanta/> [11.08.2022].
- Jankowska M., *W poszukiwaniu prawdy, czyli po co nam zdrowa nauka? Teoria inteligentnego projektu w starciu z teorią Darwina*, Warszawa 2021, s. 145–160 (*Biblioteka Teologii Pastoralnej*, t. 19).
- Jaworski R., *Harmonia i konflikty*, Warszawa 2006.
- Kalokagatia*, <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/kalokagatia;3919374.html> [08.08.2022].
- Kleiber M., *Metaverse. Nasza przyszłość wymarzona?*, <https://wszystkoconajwazniejsze.pl/prof-michal-kleiber-metaverse/> [08.08.2022].
- Kłosowski M., *Papież Franciszek prosi o modlitwę o dobre wykorzystanie sztucznej inteligencji. Dlaczego?*, <https://stacja7.pl/nauka/papiez-franciszek-prosi-o-modlitwe-o-dobre-wykorzystanie-sztucznej-inteligencji-dlaczego/> [09.08.2022].
- Kolekcja Centrum Pieniądza NBP powiększyła się o nowy i niezwykły nabytek – płatniczy implant podskórny!*, <https://www.cpnbp.pl/aktualnosci/wydarzenia/kolekcja-centrum-pieniadza-narodowego-banku-polskiego-powiekszylo-sie-o-nowy-i-niezwykly-nabytek-platniczy-implant-podskorny> [11.08.2022].
- Łuczowska M., *Obsceniczność ukryta za firanką*, <https://encyklopediateatru.pl/artykuly/198954/obscenicznosc-ukryta-za-firanka> [08.08.2022].

- Maciejewski J.A., *Nadchodzi burza o transpłciowość*, „Tygodnik Sieci”, 2022, nr 29(503), s. 22–25.
- Maj S., *Czy sztuczna inteligencja to podmiotowość i emocje*, <https://cyfrowa.rp.pl/opinie-i-komentarze/art36691661-czy-sztuczna-inteligencja-to-podmiotowosc-i-emocje> [09.08.2022].
- Matacz M., *Ekspert o wszczepialnych mikrochipach – korzyściach i zagrożeniach*, <https://naukawpolsce.pl/aktualnosci/news,83149,ekspert-o-wszczepialnych-mikrochipach-korzysciach-i-zagrozeniach.html> [08.08.2022].
- Meta, <https://sjp.pwn.pl/szukaj/meta.html> [09.08.2022].
- Mirowicz P., *Dramatyczny wzrost liczby samobójstw wśród dzieci i młodzieży na Pomorzu*, <https://www.pap.pl/aktualnosci/news%2C1165370%2Cdramatyczny-wzrost-liczby-samobojstw-wsrod-dzieci-i-mlodziezy-na-pomorzu> [10.08.2022].
- Osiński G., *Antykultura wielkich miast*, https://wksim.edu.pl/wp-content/uploads/2020/09/Strony-od-11-12-ND6866_20200907.pdf [17.08.2022].
- Osiński G., *Dzień 3. Warsztat Oblicza rodziny w mediach*, <https://www.youtube.com/watch?v=pDuDE5BHxOw&t=1432s> [10.08.2022].
- Osiński G., *Transhumanizm. Retrarius contra secutor II*, Toruń 2021.
- Pigliucci M., *Wyjdźcie z Twittera, wyjdźcie z Facebooka, aby żyć!*, <https://wszystkoconajwazniejsze.pl/prof-massimo-pigliucci-uzaleznienie-od-mediow-spolecznościowych/> [09.08.2022].
- Polityka Prywatności TikTok, <https://www.tiktok.com/legal/privacy-policy-eea?lang=pl> [16.08.2022].
- Roszkowski W., *Roztrzaskane lustro. Upadek cywilizacji zachodniej*, Kraków 2019.
- Statystyka Komendy Głównej Policji, *Zamachy samobójcze zakończone zgonem 2017–2021*, <https://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/zamachy-samobojcze> [10.08.2022].
- Środki wyrazu użyte w „Kłatwie” – jednoznacznie obsceniczne, <https://www.gosc.pl/doc/3724295.Srodki-wyrazu-uzyte-w-Klatwie-jednoznacznie-obsceniczne> [08.08.2022].
- Tonight Showbotics: Jimmy Meets Sophia the Human-Like Robot, https://www.youtube.com/watch?v=Bg_tJvCA8zw [08.08.2022].
- Tragiczne statystyki. Coraz więcej dzieci odbiera sobie życie w Polsce, <https://portalstatystyczny.pl/tragiczne-statystyki-coraz-wiecej-dzieci-odbiera-sobie-zycie-w-polsce/> [11.08.2022].

- Transhumanizm. Człowiek w świecie maszyn*, film dokumentalny (2012), <https://www.youtube.com/watch?v=QZx9hUUAOs> [11.08.2022].
- Usidus M., *BigTech, czyli giganci technologii*, <https://mlodytechnik.pl/eksperymenty-i-zadania-szkolne/29961-big-tech-czyli-giganci-technologii> [18.09.2022].
- Wünsch S., *ABBA wraca na scenę*, <https://www.dw.com/pl/abba-wraca-na-scen%C4%99-jako-hologramy/a-61957843> [09.08.2022].
- Zwierzęta domowe w Hiszpanii prawnymi członkami rodziny. Będą uwzględniane przy rozwodach czy spadkach*, <https://www.bankier.pl/wiadomosc/Zwierzeta-domowe-w-Hiszpanii-prawnymi-czlonkami-rodziny-Beda-uwzgledniane-przy-rozwodach-czy-spadkach-8254495.html> [08.08.2022].
- Żabicki P., *Nieśmiertelność już za 30 lat?*, https://nauka.uj.edu.pl/aktualnosci/-/journal_content/56_INSTANCE_Sz8leL0jYQen/74541952/136492854 [11.08.2022].